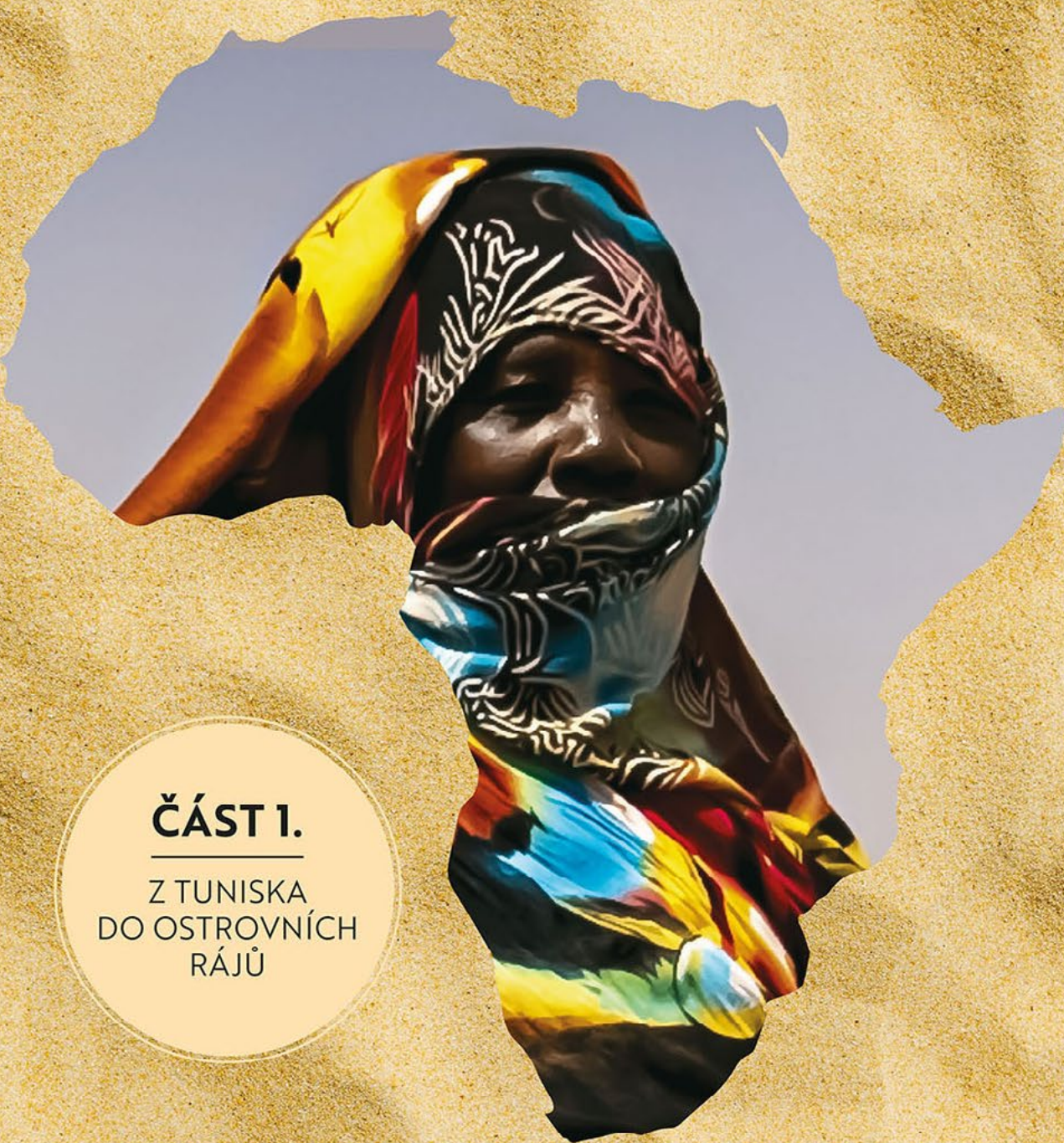

TOMÁŠ VAŇOUREK

ČÁST I.

Z TUNISKA
DO OSTROVNÍCH
RÁJŮ

EXPEDICE Z101

CESTOU HANZELKY A ZIKMUNDA
AFRICKÁ ETAPA

 GPRESS

Expedice Z101 Cestou Hanzelky a Zikmunda

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Tomáš Vaňourek
Expedice Z101 Cestou Hanzelky a Zikmunda – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval nejen partnerům Expedice Z101, bez nichž by cesta nikdy nevznikla, ale také všem přátelům a kamarádům, kteří mě v ní podpořili. Ať už byli přáteli a kamarády před cestou v době nekonečných příprav, či jsem se s nimi potkal v průběhu svého putování, všichni se stali součástí tohoto projektu a já jsem jim za to nesmírně vděčný.

Tomáš Vaňourek

EXPEDICE
Z101

ZAČÍNÁME...

„Afrika, černá pevnina, země tajemná a exotická, měla pro nás odjakživa všechno kouzlo a všechnu přitažlivou krásu dalekých krajů. Lákala nás ku podivu víc než jiné světařiny...“ Přesně to jsou úvodní slova knihy Afrika snů a skutečnosti od Miroslava Zikmunda a Jiřího Hanzelky, kteří stáli za počáteční inspirací výpravy s názvem Expedice Z101, měnící náš pohled na svět.

Od chvíle, kdy jsem panu Miroslavu Zikmundovi představil tento smělý počín, což bylo přesně 14. února 2020 v Klubu H+Z ve Zlíně při příležitosti jeho 101. narozenin, začal jsem ladit plány cesty okolo poloviny naší planety. Věřil jsem, že to můžu zvládnout, ačkoliv sám pan Zikmund si nemyslel, že se to může podařit. Říkal, že Afrika, jak ji s Jirkou znali, zmizela a dnes je to velice zrádný a nebezpečný kontinent. Jak už to bývá, moudré stáří mělo pravdu a mladé naděje a ideály se rozplynuly během prvních dnů cesty. Navzdory tomu se ale projevil cestovatelské touhy poznávat a objevovat a já sám rychle dospěl k závěru, že cestování není o počítání kilometrů a opěvování sebe sama z počtu navštívených míst, ale o posouvání hranic, i těch vlastních, a poznávání a objevování světa tak, aby to obohatilo nejen mě, ale taky ostatní. Takoví totiž cestovatelé v minulosti byli a snad ještě někdy budou.

Expedice Z101 byla od začátku skromným projektem s neskromným cílem, a sice zjistit, jak se mění svět a my s ním. Jako zdroj inspirace posloužily materiály staré téměř 75 let, které se staly základem pro porovnání toho, jak se za tři čtvrtě století navštívená místa proměnila. Záměr byl dílo H+Z nejen slepě kopírovat, ale hlavně rozšiřovat. Zní to naivně a nejspíš i nadutě, když jsem od začátku říkal, že chci dělat víc než naše legendy, ale oporu jsem získal právě v panu Zikmundovi,

který mě v mých rozhodnutích podporoval a přál úspěchy stejně, jako se těšil na informace z míst, kam se se svým partákem nikdy nedostali. Nesl jsem si tedy od začátku na bedrech velké břemeno a odpovědnost, což se ale nakonec ukázalo jako neskutečně silná motivace pro to nikdy se nevzdát, a to ani v situacích, kdy šlo o život.

Všechny cesty začínají prvním krokem a ten může být i malý. V tomto případě těch prvních kroků bylo dokonce několik. V roce 1947 byl po válce svět zdecimovaný tak, že už to snad nemohlo být horší. Aspoň jsem si to myslel. Ukázalo se, že jsem se spletl a že horší to skutečně být může! Od dob Hanzelky a Zikmunda se nikdy nestalo, že se by se svět uzavřel tak jako na jaře 2020. Covid-19 změnil všechny plány a expedice byla odložena o jeden celý rok. Během něj se těžko hledal někdo, kdo by myšlenku procestovat polovinu planety podpořil. K mému překvapení se ale podařilo získat takové partnery Expedice Z101, kteří navzdory okolnostem plánu uvěřili, i když tušili, že to je v takové době prakticky nemožné. Byl to další důvod nevzdát se! Bez zkušeností a bez prostředků se hledal způsob, jak si zajistit vůz, který dokáže překonat obrovské výzvy, a takový nám poskytl Aleš Loprais. Přestavba vozu zabrala několik měsíců, kdy hledal způsob, jak vše vylepšit a přizpůsobit našim nárokům, stejně jako jsem se učil, jak auto vůbec funguje. Nakonec se ukázalo, že na vystudovaného ekonoma to nebyl špatný výkon. Vůz neměl jméno, a právě tady pan Zikmund znovu vstoupil do děje a navrhl, aby se auto jmenovalo po jeho partákovi Jirkovi, kterému ve světě říkali George. Nešlo nesouhlasit, a tak se novým členem expedice stal George.

Dalším a zároveň nejdůležitějším členem týmu je Linda Piknerová, která svojí trpělivostí a odhodláním

dokázala udržet expedici v pohybu, a to i navzdory složitostem a neočekávaným situacím. Komunikace znamená klíč k úspěchu, a právě to byla úloha, kterou Linda převzala v zázemí, a na cestě prokazovala nejen nezlomnost, ale také odvalu a litovala snad jen chvíli, kdy musela z bezpečnostních důvodů výpravu opustit.

Nesmím zapomenout ani na mladého a talentovaného fotografa a kameramana Ivana, který se velmi odvažně a po mém boku pustil do neznáma v době covidu a byl důležitou součástí expedice v Tunisku.

Osa cesty se kryje s obsahem knihy samotné a vede od startu 22. 4. 2021 z platformy budov 14/15 Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně do Tuniska a dále do Egypta, odkud se společně vydáme do tajemného Súdánu. Nebezpečné situace, které nikdo nemohl očekávat, odkloní putování dále na jih a rozdělí mě s mým věrným parťákem Georgem. Opouštím Súdán a vyrážím na ostrovní etapu. Začínám na Seychelách, odkud se přesunu na Mauricius a dále na zapomenutý Rodrigues. Z Afriky se náhle ocitám pod vlajkou Evropské unie na ostrově Réunion, ze kterého letím na nejmladší francouzský department, tajuplný Mayotte. Poslední ostrovní zastávkou jsou Komory, souostroví v Mosambické úžině, které je směsicí africko-arabsko-evropsko-indických vlivů a bůhví čeho dalšího ještě.

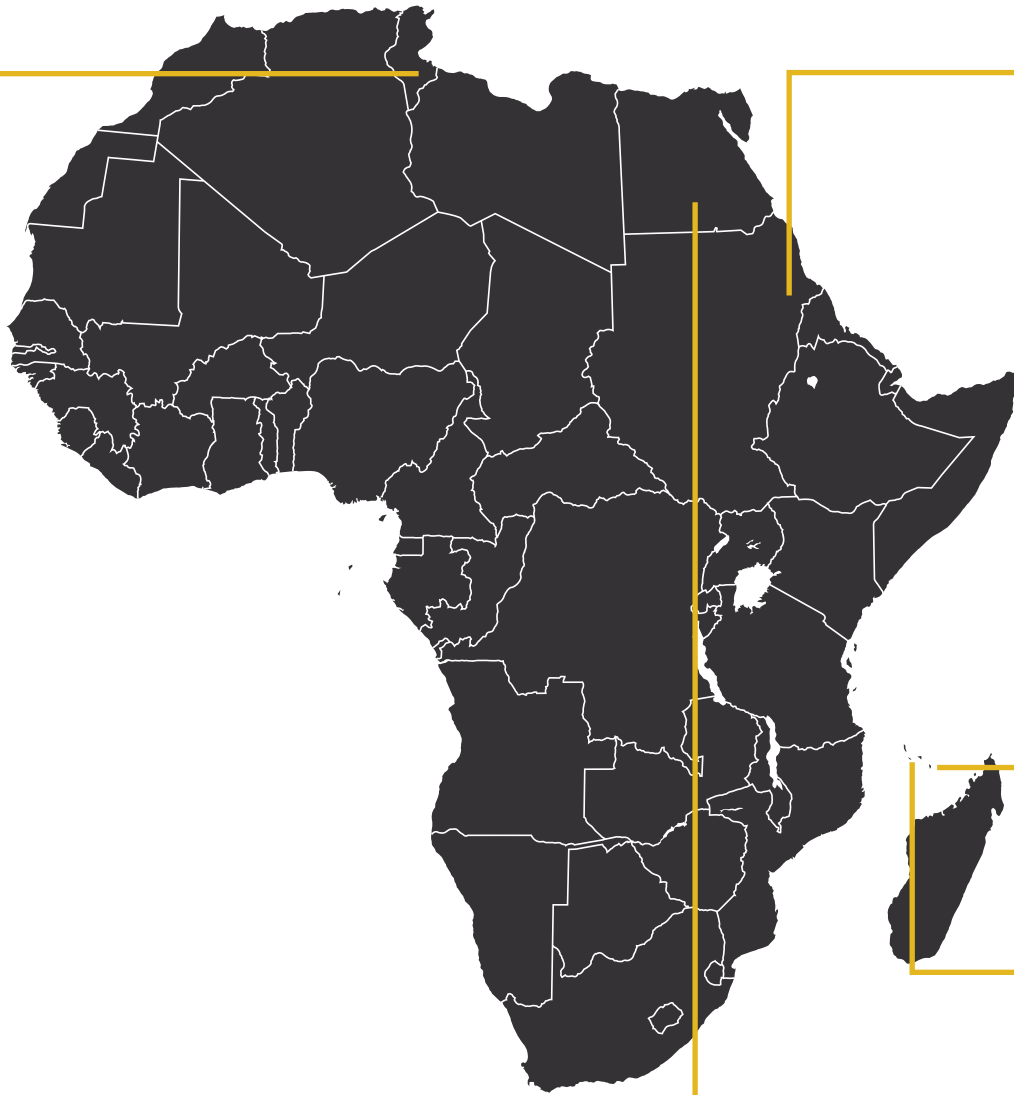
Knihy, která se vám dostala do rukou, vznikla na cestě samotné. Je to skutečný cestopis, který zachycuje aktuální dění při putování Afrikou ve své syrové podstatě. Příběhy jsou skutečné, události jsem sledoval a zažíval v reálném čase. Prožil jsem převrat, krádeže, všemožné útoky, nemoci a mnoho dalších nepříjemností. Na druhou stranu jsem poznal nádherné kraje, úžasné lidi

a zajímavé příběhy, jejichž přímou součástí jsem měl to štěstí být. Snad každá ze zemí, které jsou v této knize popsány, je místem, kam se vždy rád vrátím.

Prostřednictvím každodenního psaní deníků jsem se snažil zachytit nálady a dojmy z okolního dění. V textu jsou zachyceny úvahy a pohledy na události, které měnily svět a stanou se historií. Jen tak jsem věřil, že zachovám cestovatelského ducha. Čtením textů v knize se vydáte na cestu společně se mnou. Pamatujte, že tyto řádky vznikaly na pobřeží Středozemního moře, v odlehlých vesnicích uprostřed divočiny, na nekonečné Sahare pod nebem plným hvězd, uprostřed pralesa nebo ve chvílích, kdy nebyla elektrina a záznamy se děly jen díky powerbance nabíjené solárním panelem na střeše George. Psal jsem na lodích, v autech stejně jako v hotelích nebo ve stanu. Společnost při psaní mi dělali šakalové, kobry, exotičtí ptáci nebo myši a krysy. Psal jsme ve vězení uprostřed pouště, kde speciálně pro mě vytvořili žalář, taky jsem psal v zajetí po výslechu a v kasárnách hlídán tajnou policií, která byla zvědavá, co zapisuju. To vše proto, aby se kniha četla „sama“ a měla spád tak jako události, které mi nádherná a úžasná Afrika přichystala. Doprovodem v knize jsou fotky vzniklé právě k těmto událostem, jež mají za úkol dokreslit pohled na celou výpravu a putování.

Díky Expedici Z101 jsem měl a dosud mám jedinečnou možnost pochopit, co Jiří s Mirkem mínili tím známým Afrika snů a skutečnosti. Vždy jsem věřil, že jde o kontrast snu a skutečnosti, ale pravda je taková, že jde o podstatu Afriky samotné. Afrika je totiž tak moc úžasným kontinentem, že při jejím objevování máte neustále dojem, že žijete v nádherném snu, ač je to skutečnost.

S přáním příjemného čtení Tomáš Vaňourek

TUNISKO

Země, kde v roce 2011 začalo arabské jaro, je nejmenším státem severní Afriky. Pro většinu návštěvníků je známé pro svá přímořská letoviště, ačkoliv ve skutečnosti většinu území pokrývá Sahara. Džerba je ostrov. Zemi vyhledávají milovníci extrémních sportů, kteří v ní pravidelně testují na legendární Rallye Dakar. Leží zde čtvrté

nejvýznamnější město islámského světa Kairouan, který se od doby H+Z moc nezměnil. Natáčely se tady Star Wars. Tunisko (země) není Tunis (hlavní město) a místní si dávají záležet na tom, aby cizinec mezi oběma názvy důsledně rozlišoval. Amfiteátr v El-Džemu je nejlépe zachovalou římskou památkou svého druhu na světě.

EGYPT

Jeho nejvyšší hora leží geograficky v Asii na Sinaji. Hlavní město Káhira má v aglomeraci asi 22 milionů obyvatel a je největším hlavním městem v Africe a na Blízkém východě. V současnosti se buduje nové administrativní město Nová Káhira, kam budou přesídleny všechny egyptské úřady. Džoserova pyramida je pro

Egyptany důležitější než pyramidy v Gíze. Egyptané vymysleli kalendářní rok o 365 dnech, a to proto, aby mohli předvídat pravidelné záplavy vzniklé vylitím Nilu. Pro Egypt je příznačná pestrost starověkých božstev, ke kterým se ve 21. století zařadil fenomenální Mo Salah (FC Liverpool).

SÚDÁN

Třetí největší země v Africe i po oddělení Jižního Súdánu v roce 2011. V hlavním městě Chartúmu se stéká Modrý a Bílý Nil, čímž vzniká nejdelší řeka světa. Na severu země je více pyramid než v celém Egyptě, který je jimi ale mnohem proslavenější. Dobývání Omdurmánu se na konci 19. století zúčastnil jako válečný zapisovatel

jistý Winston Churchill. Na súdánském pobřeží Rudého moře prováděl své legendární podmořské výzkumy Jacques Cousteau. V zemi se v současnosti nedají používat mezinárodní platební karty MasterCard a VISA, je totiž odříznuta od SWIFT. Země je součástí ambiciózního projektu označovaného jako Velká zelená zeď.

SEYCHELY

Zemi tvoří více než 150 ostrovů rozestých v těsné blízkosti rovníku. Hlavní město Victoria je považováno za nejmenší hlavní město na světě. Na ostrově Praslin roste palma, jejíž semena (coco de mer) jsou největší svého druhu na světě. Souostroví se přezdívá Galapágy Indického oceánu, protože tady žijí obrovské želvy. V roce

1958 sem zavítal Ian Fleming, aby načerpal inspiraci pro bondovku „Jen pro tvé oči“. Vedle královny Alžběty II. patří k nejznámějším návštěvníkům nechvalně proslulý Čech Radovan Krejčíř, který se tady ukrýval před mezinárodní spravedlností. Seychely byly v minulosti domovem pirátů včetně slavného Oliviera Levasseura.

MAURICIUS

Ostrov je domovem dvou nejznámějších poštovních známek – modrého a červeného mauritia. Jedná se o nejhustěji osídlený stát v Africe, který oficiálně nemá žádný úřední jazyk. Žil zde světově proslulý pták dodo, který byl vyhuben, ale dodnes je jeho symbolem. Pod správu ostrova patří také ostrov Rodrigues, kde žil „bratr“ doda pták

„solitaire“. Rodrigues navštívil papež Jan Pavel II., který v místní katedrále sloužil mši. Loď katedrály je největší v celém Indickém oceánu. Pod správu Mauricia patřily také Čagoské ostrovy, jejichž obyvatelé byli přesídleni kvůli výstavbě námořní základny. Mauricius je jediný africký stát, v němž je dominantním náboženstvím hinduismus.

RÉUNION A MAYOTTE

Francouzské departmenty jsou přímou součástí Francie a Evropské unie a platí se tady eurem. Z Francie je možné se sem dostat přímým letem z Paříže. Na Réunionu najdete nejaktivnější sopku na Zemi, která od poloviny 17. století vybuchla více než stokrát. Réunion se dříve

nazýval Bourbon a podle něj se nazývá místní pivo, které ale nemá s klasickým bourbonem nic společného. Jeden z nejslavnějších francouzských rodáků – legendární pilot Roland Garros – se narodil na Réunionu. Kolem Mayotte je jedna z největších lagun na světě.

KOMORY

Geografickou součástí souostroví je Mayotte, jehož obyvatelé ale v referendu dvakrát odmítli být součástí nezávislého Komorského svazu. Díky tomu je nejbližším sousedem Komor Francie. Jediná souvislá asfaltová silnice vede z prezidentova paláce do jeho rezidence. Ostrovy

jsou největším světovým producentem ylang ylangu, což je základ mnoha proslavených parfémů včetně Chanel No. 5. Za čtyřicet let od zisku nezávislosti tady proběhlo více než dvacet převratů. Jsou zde tři oficiální jazyky: komorština, francouzština a arabština.

DO TUNISKA A ZASE ZPÁTKY

Dne 22. dubna 1947 vyrazili „kluci“ Hanzelka a Zikmund na cestu, která přepsala cestovatelské dějiny jednoho malého národa uprostřed Evropy. Začali v Kopřivnici, v Praze si potřásl rukou s politiky a vydali se vstříc svému obchodnímu poslání, aby se z nich nakonec staly cestovatelské legendy, které svými příběhy a fotkami ovlivnily nejednu generaci. Fotografie odhaleného nádražní černošky na druhém díle knihy *Afrika snů a skutečnosti* patřila tenkrát takřka k povinným znalostem každého (dospívajícího) muže a během příprav cesty jsem se opakovaně setkal s nostalgickými vzpomínkami na tuto „lechtivou četbu“.

Dne 22. dubna 2021 – o 74 roků později – začíná Expedice Z101, která svým názvem odkazuje na projekt Zikmund 100 z roku 2019 a je posvěcena panem Miroslavem Zikmundem. Tomu jsem o ní řekl 14. 2. 2020 při příležitosti jeho 101. narozenin. Jak se z Klubu Hanzelky a Zikmunda dozvídám těsně před odjezdem, jednalo

se o poslední veřejnou společenskou akci pana Zikmunda před vypuknutím pandemie covidu-19.

Rozloučení s expedicí proběhlo na platformě Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně. Celá událost měla komorní rozměr, protože omezení v souvislosti s covidem-19 byla zrušena až o týden později. Přijeli však přátelé s Tatro 87, takže odjezd, na který jsme si rok počkali, měl více než symbolický rozměr.

Dubnové počasí je skutečně aprílové a v očích svých vyprovázějících můžeme číst: „Vy blázní, vy to vážně myslíte vážně!“

Pro fanoušky odjíždíme na dobrodružnou cestu přes polovinu planety, ale ve skutečnosti jedeme domů, do karantény. Budeme v izolaci a pravidelně každý druhý den absolvovat antigenní testy a až bude třetí po sobě negativní, čeká nás ještě PCR test. Modlíme se už týden předem, aby byl negativní a my mohli vyrazit směr Janov a Afrika. Odpočítáváme 7 dnů.

▲ *Expediční automobily*

◀ *Tomáš s Lindou u George*

EXPEDICE Z101 Česko • 23. dubna 2021 • Plzeň

Odjezd ze Zlína je za námi, domů jsme přijeli pozdě večer. Dnes máme v plánu rozhovory pro plzeňská média a setkání s rektorem ZČU.

Takže teď znovu do obleku, protože podobně jako H+Z ctíme dress code. Oblek mám tradičně spojen s nepříliš radostnými životními situacemi (taneční, maturita,

státnice, svatby – nikoliv vlastní) a ačkoliv je ten můj nový dokonale padnoucí, zvykám si těžko. Naštěstí se na rozdíl od H+Z spokojím jen s jedním „kvádrem“ a nemusím nutně rozlišovat mezi „lehkým světlým vycházkovým“ a „večerním tmavým“, což mě naplňuje trochou optimismu.

ÚNIK DO KARANTÉNY Česko • 24. dubna 2021 • Skryté místo

Členové expedice se během dnešního dne přesouvají do východních Čech.

Skryté zázemí bývalého pískového lomu kdesi za Hradcem Králové nám nabízí únik od reality všedního

dne a dává čas na práci. Konečně také můžeme být s Lindou vedle sebe. Debaty se táhnou až do večera, kdy stavíme stan a lovíme ryby k večeři. Dva krásní pstruzi a masitý siven nám budou bohatě stačit.

ČEKÁME NA VÝSLEDKY TESTŮ Česko • 26. dubna 2021 • Různá místa

Linda absolvuje den plný schůzek v Praze. Moje úloha je teď ovšem důležitější, a to nenakazit se! Často to vede

k tomu, že mám tendenci si při videohovoru nasazovat roušku. Říkáme tomu karanténa 2.0.

▲ *Ke startu připraven s expediční bedýnkou*

EXPEDIČNÍ ŘIDIČ Česko • 27. dubna 2021 • Plzeň

Ráno jsem si vyzvedl řidičák rozšířený o skupinu C+E. Jedeme sice osobním autem do 3,5 tuny, ale zkušeností není nikdy dost.

Výcvik k získání skupiny C+E byl plánovaný na dva měsíce, ale kvůli pandemii trval téměř půl roku! Navíc se zkoušky konaly 19. dubna, tři dny před odjezdem ze Zlína. V překladu to znamená, že neúspěch u zkoušek by vedl k odejmutí oprávnění řídit vozidla a opětovnému připuštění ke zkoušce nejdříve po osmi dnech. Udělám-li chybu v testu, přijde expedice o řidiče pár dnů před startem. Test jsem napsal na 100 %, jízdu u zkoušky absolvoval s jednou hrubou chybou – nezapnul jsem blinkr ihned při stání v odbočovacím pruhu. Když mi komisař oznámil, že blikání v této situaci není v zákoně, ale on to vyžaduje, protože jinak mi neudělí oprávnění řídit návěs, rozhodl jsem se blikat všude. Na otázku zda to nepřeháním, jsem uvedl: „Chcete mě vyhodit za to, že neblíkám, blikat kdekoliv není proti zákonu. Takže budu

blikat všude a pořád, protože tím nic neporušuji, a vy mě tedy nemůžete vyhodit.“ Tím začalo peklo.

Třetí částí zkoušky je údržba.

Co by mohl člověk, který postavil a předělal expediční speciál nevědět o pneumatikách, pojistkách a palivovém systému v autě? Jednoduše úplně všechno! Palivový systém jsem celý předělal, umím opravit přívod poslepu, ale problém je v tom, že nevím, jak přesně je to děláno v historickém vozidle Praga V3S... Což byla otázka, kterou si na mě pan komisař připravil.

Odrážím otázky zcela nesmyslné a s pokorou odpovídám až do chvíle, kdy zazní: „To mi stačí. Nelíbí se mi to!“ Nespal jsem dva dny, abych vše stihl a absolvoval zkoušky, připravil auto, vyřešil mechaniky a doladil plán expedice a komisař mi řekne, že se mu to nelíbí, protože musí být v práci od rána od 7, kdy zkoušky začaly. Hráz korektnosti a diplomacie povolila: „Testy jsem udělal na 100 %, jízdy na 100 % až na to vaše blikání a v otázkách

údržby jste mě nacytal na jedné podotázce v každé otázce – tedy z dvanácti jsem nevěděl tři, a to je, milý pane, čtvrtina, takže nejhůře 75 %! Myslím tedy, že to, že se vám to nelíbí, není důvod mi nedat zkoušku, a pokud ano, tak to udělejme bez zbytečných tanečků okolo, protože jsem opravdu unavený a nemám v plánu si takto odčerpávat poslední zbytky sil.“

Na reakci jsem nemusel čekat dlouho. Ukázalo se, že tento pán nesnáší celý svět, moje práce je pro něj zhyralost a měl bych pracovat, asi nejlépe ve fabrice. Když pomínu další naschvály a několik hodin čekání na dokumenty, tak jsem to nakonec zvládl. S divným pocitem hořkosti z člověka, který musel nečekaně do práce, protože vláda umožnila zkoušky v autoškolách navzdory covidu, s čímž nepočítal.

LOŽISKO KOLA? Česko • 27. dubna 2021 • Plasy

Do odjezdu podmíněného negativním PCR testem zbývají dva dny, takže co by se teď mohlo pokazit? Samozřejmě skoro všechno.

Náš partner pro techniku nám oznámil, že se mu nedaří, a že tedy dohoda o spolupráci neplatí. To hlavní se ale stalo v autě. Ukázalo se, že je třeba opravit levé přední ložisko. Společně s mechanikem Jájou, také plaským

rodákem, spojíme síly a ložisko vyměníme, nasadíme kryt nádrže a střešní nosiče. Čas je teď proti nám, ale Jája tvrdí: „To dáme, i kdybychom neměli spát!“ A já si v duchu říkám, už zase bez spánku? Z mého výrazu asi pochopil, co se mi prohnalo hlavou, a doplnil: „Připravím vám ‚dvojáčka‘ kafe, to pijeme na závodech a je to specialita, která nás drží na nohou.“

LOŽISKO KOLA!!! Česko • 28. dubna 2021 • Plasy

V 10:30 začínáme s opravou ložiska.

Postupujeme co možná nejrychleji, protože čas nezná slitování. Jája zvedá auto a já se tísním pod kardánem, abych uvolnil sponu nádrže. Úkon, který normálně nezabere více než 30 minut, se se zlomeným šroubem stává pořádným problémem. Jája zkušeně bere vše na sebe a já jdu připravit rám střechy k ukotvení – to je činnost pro pracovníka mých kvalit. Po zvuku slyším, že svaření se daří a vše už snad probíhá v klidu.

Stačila chvíle a za mými zády se ozve výkřik: „Máš hasičák?!“ Je to infarktová situace, když váš kamarád leží pod nádrží plnou nafty a těsně vedle svařuje teplotou, která v okamžiku taví ocel. Stačilo by málo a tekoucí

hořlavina způsobí to, co jsme viděli v Nepálu a Indii – kremaci v živém přenosu.

Naštěstí se nic nedělo, jen začal hořet „povolovač“ hojně stříkaný na tvrdohlavý a umíněný šroub. Shodou okolností jsem ale s výkřikem trhnul šroubovákem, který mi proletěl prstem, odsekl kůži a uštípl kus kosti na prostředníčku. Bílé hadry jsou v okamžiku červené a já rychle odbíhám k umyvadlu ukrýt svoje zranění a neprotahovat už tak napjatou časovou osu. Studená voda, několik rolí toaletního papíru a americká páska zadržely další krváčení, tak tedy zpět do práce.

Den to byl dlouhý, ale v 19 hodin je vše hotové a já jedu do Plzně vyzvednout zbývající vybavu.

TAK ZÍTRA Česko • 29. dubna 2021 • Plasy

V pravé poledne začínají finální přípravy k sestavení expediční vybavy, které trvají až do jedné hodiny ráno druhého dne. Večer se rozšířila naše pracovní síla o kameřamana Ivana. V mezičase jsme přebrali věci pro členy

expedice od firmy Husky, takže začínáme mít obavy o nákladový prostor, který se najednou zdá být mnohem menší. Musíme redukovat, protože to vše zabírá dvě místnosti v domě mých rodičů v Plasích.

Den začíná nejdůležitějším úkonem celého týdne, kterým je PCR covid test. V 8:00 jsme s Ivanem nastoupili k výtěru z nosních sliznic a za příplatek budeme čekat dlouhých pět hodin na výsledek, který rozhodne o tom, zda dva roky dlouhá příprava končí a začíná vysněná a vydřená Expedice Z101, nebo jestli si čekání prodloužíme o měsíc s tím, že netušíme, co se bude dít v Africe a zda se tam vůbec dostaneme.

12:58 – PCR test je negativní. Od 8:00 tedy běží 72hodinový interval, během něž se musíme dostat do Afriky. Pět hodin uteklo čekáním na test, loď jede asi 24 hodin, cesta do Janova trvá asi 11 hodin. Máme tedy ještě zhruba 8 hodin na dokončení prací a musíme doufat, že nikde nebude uzavírka.

Je 13:03 a čas kvapí. Vybavení postupně mizí v nákladovém prostoru a není už nic, co bychom mohli obětovat, když najednou z dálky slyším klakson vozu. Kurýr.

„Jste pan Vaňourek?“

„Ano.“

„Mám pro vás balík.“

„Já už mám vše kompletní a nic nečekám!“

„Je to bez dobírky...“

„OK a co je to?“

„Jó, pane, to já netuším, já to jen vozím... podpis.“

„Díky moc a hezký den.“

„Vám taky a mimochodem – moc pěkný auto!“

V rychlosti rozbaluji těžký a objemný balík a zděšeně střídá údiv... V návaznosti na záměr Expedice Z101 nám jedna firma posílá výčepní zařízení, které načepuje za hodinu 40 perfektně nachlazených piv.

Pečlivě vyskládané vybavení v nákladovém prostoru je jasným důkazem dobrého expedičního záměru, ale je čas vše znovu, důkladně a lépe promyslet. Za pár vteřin je rozhodnuto a Ivan odjíždí koupit 30litrový soudek piva a já se zbavuji části oblečení a kanystrů na vodu. Logika je jasná: s pivem nám nebude tolik vadit špinavé oblečení, a kdo by pil vodu, když máme pivo! Navíc 50 kg zátěže na zadní nápravě nám pomůže k lepšímu rozložení váhy.

V 19:37 je hotovo. Teď už hrajeme vabank. Prostě se do Tuniska buď dostaneme, nebo ne. Loučíme se krátkým zatroubením a mávnutím svým nejbližším a kontrolujeme telefony. Nic nového.

EXPEDICI Z101 ZAHAJUJEME NA SOUŘADNICÍCH:

➤ 49° 93' S. Š.
13° 38' V. D.

PRVNÍ PROBLÉMY Německo, Rakousko, Itálie • 1. května 2021

Hodiny nás doslova drtí a my se řítíme po německých, rakouských a italských dálnicích za silného deště.

V 11:00, dle palubního lístku, se máme hlásit na celní kontrole v janovském přístavu. Okolnosti nás přinutily 36 hodin nespát a tak jedinou pauzu využíváme k odpočinku a možná i desetiminutovému spánku. V 10:58 přijíždíme do místa určeného pro řazení vozidel na trajekt. Dozvídáme se, že musíme mít zpáteční lístek do Evropy, který teď nikde nekoupíme, protože sedíme ve voze pod mostem a nemůžeme ani tam, ani zpět. Ukazují tedy pozvání ministerstva turistiky Tuniska, pozvání českého velvyslance v Tunisku, mimořádné schválení pohybu od ministerstva zdravotnictví a povolení natáčet a fotit od ministerstva informací Tuniska. Ital chápe

a posílá nás dále s výrazem, že teď už je to problém druhé strany. Pronikli jsme první překážkou.

Legislativa začíná cenit zuby hned při první kontrole a vydávání palubního lístku. Ukazuje se, že během naší cesty se tuniská vláda rozhodla změnit nařízení a zakázala vstup cizincům! To je to hlavní, čeho jsem se v průběhu cesty bál, ale jak říká můj kamarád: „Problémy jsou od toho, abychom z nich měli radost!“ Předkládáme dokumenty o zaplacených hotelích a všemožná povolení, která vypadají jako soubor pátečních výtisků všech novin v běžné trafice, a soubor náhodně vygenerovaných tuniských telefonních čísel. Podaří se. Razítko do papírů, úřednickova ruka mává jedním směrem a hlava se točí druhým.

Lod' je na výšku asi jako osmipatrový dům. Do nákladového prostoru nezajíždíme mezi osobními vozy, ale mezi nákladními a dodávkami. Sice jsme čekali o dvacet minut déle, ale mrkání koordinátora nám naznačuje, že čekání se vyplatí. Zařadil nás až na

samotný konec kolony, a tím tedy na začátek při výjezdu, což se bude jistě hodit. Celní odbavení bude nepochybně problém, který ale má vždy řešení, pravděpodobně v podobě předem nedefinované hotovosti pro úředníka.

LODNÍ DENÍK Itálie, Tunisko • 2. května 2021 • Janov > Tunis

Spánek střídá spánek a nekonečné čekání prokládá nervozita z toho, jak se vyvine situace v Tunisku a zda nás neodkloní zpět do Evropy. V takovém případě jsme ztroskotanci, protože máme papíry do Tuniska, ale ne zpět na kontinent, a nemáme na lodi spojení, abychom si je zařídili. Situace může skončit jakkoliv, klidně se může

stát, že nás nepustí z přístavu a zůstaneme na mezinárodní půdě, kde budeme mezi kontejnery až do chvíle, kdy se situace v Tunisku uvolní. Stejně tak hrozí, že pojedeme zpět do Evropy, kde nás ale zavřou v přístavu, protože nemáme platný PCR test a spadáme do 14denní karantény z důvodu návratu z rizikové země.

VYLODĚNÍ Tunisko • 3. května 2021 • Tunis

Po 29 hodinách plavby vyjíždíme z nákladového prostoru lodi. Ujímá se nás místní kluk jménem Hedi, který nám má pomoci projít byrokratickým martyriem. Jsme jediní turisté na lodi a je jasné, že nás čeká peklo. První problém je, že nemáme výsledky covid testů na papíře, což znamená, že pro místní úředníky neexistují. Nakonec se za pomoci Hediho mladá dáma na přepážce smiluje a milosrdně přehlédne fakt, že v důsledku zpoždění lodi nám test o několik hodin propadl, a slovy „welcome to Tunisia“ nám vlije do žil pocit vítězství.

Druhá překážka v podobě pasové kontroly je však náročnější, neboť kameraman Ivan, 22letý kluk, který mě po celou dobu ujišťuje, že má zkušenosti s cestováním, úředníkům potvrdí, že je novinář, fotograf a dokumentarista! Polívá mě studený pot. Ani sami úředníci nečekali takto chladnokrevnou odpověď a mají pocit, že jsou konečně ve správný čas na správném místě, protože odhalili diverzanta. Situaci se snažím zachránit smíchem a opakovaným „no“ a zdůrazňováním, že Ivan je můj asistent a já jsem turista a že si dělá jen legraci, což vzhledem k tomu, jaká politická situace v zemi panuje, je více než troufalé. Nakonec se z Ivana stává oficiálně „umělec“, který má za úkol točit to, co dělám já, čímž se diskuze stočí směrem ke krásám Tuniska a k tomu, co všechno bychom měli vidět. Ptám se na poušť a okázale ukazují

desítky papírů a nutím je, aby si některé z nich prohlédli. Úředníci zmateně koukají do změní dokumentů v arabštině a jen pokyvují. Uměle vyvolaný zmatek vede k nejistotě a otázkám na národnost a já ostentativně ukazuji na svůj batoh s nášivkami naší a tuniské vlajky na důkaz vzájemného přátelství. To, že neznají naši vlajku, nepřekvapuje, a tak se ptají, zda je od nás fotbalista Rakitič. Odvětim, že ne a že je to prcek, a Ivan, ač je menší postavy, je proti němu obr a už se všichni smějí, a tak házím pár dalších vtípů, třese se rukama a loučíme se máváním a přáním šťastného pobytu. Uffffff... Asi tušíte, jak jsem si oddychl.

Třetí překážku představuje vyplnění papíru v arabštině pro celní deklaraci. Ujal se nás našťastí chlapík, který tady za úplatek papíry vyplňuje. Bude nás to stát nějaká eura, ale raději platit, než vyplňovat. Následuje razítko, jehož získání se zpozdil tím, že jsem střídavě odpovídal francouzsky „oui“ nebo „no“ podle intonace tážící se osoby. S novým papírem v ruce pokračují do fronty na něco, co nevím, co bude, načež je mi řečeno, že musím popojet autem, protože blokuji nájezd ostatním. Následuje další celní kontrola, která vyžaduje povolení na techniku, načež se mi dostává razítko a označení směru k další kanceláři. K jediné kanceláři, kolem níž nikdo nestojí a která vypadá, jako by se jí všichni

vyhýbali. Na Hedího čele se objevuje krůpěj potu a jeho bohatý slovník vystřídá mrazivé mlčení. Vypadá to, že máme problém, ale poplácávám ho po zádech a říkáám mezinárodní „relax“. Mírím před kancelář, do které nikdo nechce. Stojím, koukám, Ivan mi sděluje, že raději půjde do auta, zamkne se a bude mě tam čekat. Desetiminutové čekání dává zabrat mně i Hedimu, který to nevydrží a nahlédne do kanceláře. Opatrně vstupuje dovnitř jako nejistá kočka, tichým hlasem něco pronáší a ukazuje papír s razítkem a psanou poznámkou. Já nakukuji hned za ním. Chlapík v uniformě si mě měří pohledem, Hedi na něj chrlí desítky slov. Uniformovaný muž se ještě jednou podívá na mě, pak na papír, na tváři se mu objevuje úsměv, přistává razítko a podpis. Hedi při východu z kanceláře neskrývá nadšení a já se nikdy nedozvím, o co vlastně šlo.

Teď už jen poslední budka se slečnou v uniformě, která vyplňuje papíry. Během čekání si všimnu, že u výjezdu z přístavu je ozbrojená hlídka kontrolující papíry. Využil jsem čas a zašel za nimi s cigaretou, aby mi připálili, a během řeči jim dávám naše české cigarety k ochutnání. Kluci se smějí a já jdu zpět do fronty. Papíry máme a jedeme ven. Zastavíme u kluků, ukážeme pas, úsměv s cigaretou v koutku a projíždíme.

Jsme tady!

Vláda nařídila kvůli pandemii uzavření ulic od 19:00 hodin a po této hodině je venku jen policie a armáda. Tunis tak úderem večerní sedmé upadne do spánku a probudí se v pět ráno v plné síle. Brzy ráno se tak z opuštěné ulice před naším hotelem stala frekventovaná dálnice. Auta tam i zpět, chaos a tisíce lidí, takže náš spánek se výrazně zkrátil.

STARÉ KARTÁGO Tunisko • 4. května 2021 • Tunis

V destinacích, jako je Tunisko, které jsou z velké části odkázané na turisty, netrvá dlouho a ujme se vás místní „průvodce“. Samozřejmě je to člověk z místních poměrů, znalý arabštiny a trochu francouzštiny, a platí dvě zlatá pravidla, kterými se musíte při kontaktu s ním řídit: zaprvé mu moc nevěřit a zadruhé se obrnit trpělivostí proti drzosti, s jakou se dokáže prodat k výdělku.

Hlavní město nabízí návštěvníkovi pestrou směsici kultury, architektury a historie. Všechno se to potkává v troskách starého Kartága, ze kterého zbyly sutiny, jimž se místní snaží vdechnout nový život. Pro nás má tato lokalita ještě jeden rozměr, a sice ten, že je to první setkání s místy, kde fotili a o kterých psali H+Z a která se pokusíme najít a zachytit v dnešní podobě.

Starý národ Punů zanechal v oblasti Kartága mnohé stopy. To nejzajímavější a asi nejděsivější je tophet. To je místo, jež sloužilo k obětování dětí ve věku asi čtyř let. Trochu skepticky posloucháme vysvětlení, že malému děcku bylo nejprve podřezáno hrdlo, což mu mělo ulehčit následné vhození do ohně kvůli usmíření boha Baala.

Na konci dne se před námi objeví zcela jiný výjev. Historická zákoutí vystřídá současnost a my koukáme na dva mladé kluky ohánějící se lopatou. Pořád tady platí, že lidé jsou levnější než stroje. Jejich čas a životy hodnotu nemají. Přesto nám ochotně pomáhají hledat

místo pro nejlepší záběr. Z jejich i našeho pohledu je celá situace absurdní o to víc, že my držíme v rukou vybavení za několik desítek tisíc korun, zatímco oni nemají ani boty a po stavbě chodí mezi hřebíky a střepey v ponožkách. Zapálíme si spolu cigaretu a prohodíme několik vět – co na tom, že každý mluvíme jinou řečí a nejspíše každý o něčem jiném.

Večer nás pozval pan velvyslanec Jan Vyčítal na recepci do své rezidence a já vyměnil kraťasy za společenský oblek. Musím se přiznat, že poslouchat příběhy od člověka, který evakuoval ambasádu v Libyi, vydá za víc než tisíce názorů na internetu. Ukazuje se, že jeho vášní je dobrodružství, zážitky a taky poušť. A tak až v dalekém Tunisku potkávám někoho, kdo plně rozumí mému osobnímu zaujetí pro poušť. Tam si člověk sáhne na dno a zažije něco mimořádného. Ve velvyslanci nacházím člověka, který necouvne před výzvou, ob stojí v divokých politických vodách a problémy kupodivu nekomentuje, ale řeší – mám před sebou pravého chlapa, což je typ člověka, který se v době pandemie záhadně vytratil.

Ve 23:00 dorazil zbytek výpravy – novináři z Deníku, Novinek a Blesku a paní průvodkyně Kateřina, která bude následujících 12 dnů naší guru při pohybu Tuniskem. Díky tomu snad objevíme místa utajená široké veřejnosti a získáme podporu pro svoje plány a cíle.

▲ *Tofet*

PRAMEN V JESKYNI Tunisko • 5. května 2021 • Tunis > Korbous > El Haouaria > Kerkouane > Hammamet

Setkání v rezidenci velvyslance v nás vzbudilo ještě větší zájem o objevování Tuniska. Začínáme v malém ospalém městečku Korbous ležícím u pramene vyvěrajícího ze skal. Ten pramen se nám nedaleko moře skutečně daří najít, ale zajímá nás, odkud prýští, protože se nám nezdá reálné, že by jen tak vytékal ze zdi. Trocha pátrání a jsme u malých vstupních dveří uprostřed městečka, hned vedle mešity. Vychází chlapík a zve nás dovnitř. Těžko říci, co nás tam čeká, ale jdeme. V předklonu sestupujeme po schodech, vstupujeme do páry a míváme nahé Tunisany, kteří posedávají na keramických sedáčkách. Jsme v lázních. Chlapík stroze ukáže na vodu a já se svlékám, abych vyzkoušel pramen pod skálou. Voda má 60 °C a první pocity jsou na omdlení. Ale vylézt jen tak ven mi hrdost nedovoluje, takže zatínám zuby. Objevuje se druhý chlapík, jen v podvlíkačkách, a gestem ruky zarazí můj ústup s tím, že se mám vrátit a dýchat

pomalou a klidně. Daří se a já se potápím do vařící vody, která je cokoliv, jen ne uklidňující. Vydávám se do odpočinkového prostoru, kde naplno pocituji vliv koupele. Únava na mě padá jako deka a jen koukám, jak se vedle mě jeden muž modlí k Mekce, druhý relaxuje a třetí se zapojuje do debaty, kterou začínám vést ve francouzštině. Jazyk jsem se sice nikdy neučil, ale jak plyně mluvím, tak oni plyně odpovídají a já sám bych si velice přál vědět, o čem vlastně hovoříme.

Venku jsem narazil na domorodce, který prodává speciální namrazené a zkvašené mléko, a se zájmem si nechávám nalít celou láhev. První dva loky překvapily příjemnou chutí, aby mi vzápětí došlo, že jsem ráno ochutnal speciality místní kuchyně, před hodinou pil z pramene a teď si dávám něco, co trochu zavání. Pevně doufám a modlím se, aby naše další cesta nebyla dlouhá a když tak vedla přes lesíky nebo houštiny.

▼ *Korbous*

▲ *Výroba harissy*

KULINÁŘSKÉ TUNISKO Tunisko • 6. května 2021 • Hammamet > Nabeul > Sousse

Tunisko jako každá země svou pravou podstatu odkrývá nejen skrze historii a památky, ale také mnohem jednodušeji prostřednictvím své kuchyně či způsobu oblékání. Jsme v Nabeulu, městě harissy. Co to je? To je něco, co v Tunisku nemůžete neochutnat, i kdybyste chtěli. Je to všude, je to prosté a je to chutné. Přivítal nás hlavní šéfkuchař této pochutiny, aby si s námi o harisse dlouze povídal a prezentoval její způsob výroby. Není nijak složitý a jak se říká, v jednoduchosti je krása. Harissa je pasta z rozemletých paprik. Ty se nejprve suší, potom zbaví jadérek, pak se najemno rozemelou v klasickém mlýnku na maso, přidá se k nim česnek, olivový olej a je to. Snadné, chutné a velmi tuniské. Šéfkuchař s pompou nastupuje před plotýnku, po ruce má svého asistenta, který

mu podává ingredience, máchá rukama, ohřívá olivový olej na správnou teplotu a velmi detailně popisuje každý pohyb vařečky, takže máte pocit, že jste se ocitli uprostřed chemického pokusu. V pravou chvíli se do pánve přidává zelenina, po ní následují vajíčka, konečně harissa a voilà... na pánvi je lečo. Je to to úplně nejobyčejnější lečo, které zná každý vysokoškolák, který se snažil ušetřit a vařil si tohle každý den na několik způsobů, modifikoval a postupem času začal nenávidět. Mistr lidového pokrmu vybíhá ven na nádvoří a ve stylu Napoleona pózuje kamerám a objektivům fotoaparátů. Co na tom, že máme všichni podobné pokrmy spojené s kocovinou nebo leností. Dobré pečivo, láhev vychlazeného piva a kulinářský zážitek za několik michelinských hvězd je na světě.

▲ Kairouan

NA ŠPIČCE VÍRY Tunisko • 7. května 2021 • Tunis › Kairouan

Ačkoliv Hanzelka se Zikmundem Tuniskem doslova prosvištěli, dokázali během čtyř dnů vytvořit zajímavé záběry, z nichž ty asi nejslavnější se pojí s návštěvou Velké mešity v Kairouanu. Po vstupu do ní nám dochází, že jsme na nádvoří vyjma dvou správců úplně sami. Hledáme místa, kde stáli H+Z, fotíme a hltáme stavitelský um vycházející z využití trosk původního Kartága pro výstavbu této mešity. Co na tom, že na kameni je tu a tam vytesaný křesťanský kříž... to se už tak nějak toleruje a náboženská fusion se projevuje naplno. Ještě chybí židovská hvězda.

Zaujalo nás ale něco jiného. Na nádvoří naproti bráně mešity stojí minaret, z něž podle všeho H+Z točili svoje první záběry z Tuniska. Ptáme se tedy, zda je možné dostat se nahoru. Údiv nahradilo upřímné zděšení v očích naší průvodkyně Kateřiny: „Když to uděláš, tak ti uříznou hlavu! Je ramadán a tohle je svaté místo!“ Nenaléhal jsem, ale ukázal jsem jí reportáž, videa a fotky

a věnoval se dále svoji práci. Po hodině se Katka znovu objevila a pronesla: „Když se sem v 11 vrátíš, pustí tě nahoru.“

Vydáváme se tedy v rychlosti vyfotit mešitu Lazebníka ležící nedaleko. Na místě zjišťujeme, že mešita, ke které jdeme spíše z nudy, abychom hodinu a půl volna nějak zaplnili, je místem, kam rodiny obřadně odvádějí svoje syny k nejposvátnějšímu rituálu muslimů vůbec, a sice chlapecké obřízce. Musím se přiznat, že sledovat malé kluky vycházející z mešity mi připadalo více než smutné, ale hoši statečně odolávali bolesti a brali tento akt jako součást života. Jsou tady společně se svými matkami, které doprovázejí obřízku prováděnou dvěma lékaři hýkavými zvuky připomínajícími indiánské pokřiky. Prostorem se line napětí, strach, slzy, radost... no prostě vše, na co si člověk vzpomene. Je to jako z jiného světa a jediné, co mi vytane na mysl, je otázka „Můžu tady vůbec být?“, kterou mimoděk

položím vojákovi stojícímu opodál. Načež se mi dostane veselého souhlasu a povzbuzení, ať fotím a natáčím tuto krásnou tradici, při které teče krev. Chuť do detailních záběrů příliš nemám a v duchu děkuju Bohu či spíše Prorokovi, že kluci na sobě mají tradiční galábje a detailů z celé procedury prováděné doslova na koleni jsem ušetřen.

Rychle do vozů a k Velké mešitě, kde nás čeká vrchol celého dne, a sice výstup na minaret. Správce už nás očekává. Stoupáme na vrchol minaretu a z ochozu natáčíme první vteřiny reportáže o tom, jak se svět mění a my s ním.

Den zakončujeme na tržnici, kde si koupím za jeden dinár čtyři rajčata, z nichž jedno má pravou plíseň.

DOBYTÍ THYSDRU Tunisko • 8. května 2021 • Tunis > El-Džem > Gábes

Po noci, jež se protáhla do časného rána kvůli rozhovorům s novináři, si po probuzení nepřejeme nic jiného než šálek silné kávy. To by za běžných okolností nebyl problém, nicméně v době vrcholícího ramadánu se z hrnku kafe stává jen zbožné přání. Místní obyvatelé se postí, jak jim tradice velí, a tak není důvod kávu prodávat, protože si ji stejně nikdo nekoupí.

Cesta nás vede do El-Džemu. Do místa, kde H+Z v roce 1947 natočili krátký film o místním koloseu, jež je třetím největším na světě. Příjezd k amfiteátru dává jasně najevo, že všechno bude jinak, než jsme

čekali. Místo ustájených velbloudů jako tehdy jsou všude kolem mopedy a troubící auta. Trocha zklamání hned na začátku a vcházíme do útrob kolosea, abychom zjistili, že jsme tady úplně sami. Můžeme sem a tam a v žádném záběru nemáme člověka. To vše v důsledku pandemie covidu, který je sice špatným pánem, ale dobrým sluhou.

Odměnou za papírování, testování a roušky na obličeji jsou pohledy, které snad ani Jiří s Mirkem nezažili. Reportáž H+Z začíná tím, že Tatra 87 vjíždí do trosek amfiteátru a záběr přechází v pohled na ochozy. Jdu tedy

▼ *Amfiteátr v El-Džemu po vzoru H+Z*

pro George, projíždím branou jako kluci tehdy a hrdě vezu odkaz našich cestovatelů, kteří se našim prostřednictvím vracejí na místo, kde začali psát svůj úžasný příběh. Neubráním se sice pocitu, že dělám něco, co je v rozporu s nařízeními, ale radost z oživení příběhu je zkrátka silnější. Vracím se na parkoviště a na telefonu vidím několik nepřijatých hovorů od Kateřiny a zprávu „vrať se“. Se strachem, co jsem provedl, volám zpět a po vyslechnutí Katky jen těžko hledám slova... Vlastně nemám žádná slova a jen stroze odpovídám: „Jedu tam.“

Na kameře si našeho počínání v ruinách kolosea všiml šéf celého areálu, a než k nám stačil doběhnout,

byl jsem pryč. Jediný, koho chytil, byla Kateřina. Ta mu vše vysvětlila, ukázala video a popsala náš záměr, načež si chlapík záběry pečlivě prohlédl a zeptal se jí, proč jsme popojížděli jen u vstupu? A Katka odpověděla, že jsme rozhodně nechtěli vjet až dovnitř, abychom něco nepoškodili. Odpověď byla stručná: „Jak ale chcete ukázat krásu našeho kolosea, když jste najeli jen kousek?“ Následně požádal Katku, zda by bylo možné se tam ještě vrátit a udělat to, co tehdy H+Z. Byl jsem doslova ohromen a s Georgem jsme znovu vjeli do srdce stavby staré dva tisíce let, tentokrát za podpory místních lidí, kteří neskrývají nadšení.

KSARSKÉ LEGENDY Tunisko • 9. května 2021 • Gábes > Madanín > Ksar Ghilane

Po dobytí kolosea máme pocit, že nic lepšího už zažít nemůžeme a že objevování historie nejmenší ze severoafričských zemí je v podstatě u konce. V Madanínu, kam vede naše další cesta, však zjišťujeme, jak moc jsme se mylili. Čekají nás místní hliněné patrové stavby – ksary, v nichž má každý z jeho obyvatel svoji komůrku.

Dnes už budeme jen těžko hledat lidi, kteří by dobrovolně žili v jeskyni uplácené z bláta, ale najdeme mnohé, kteří využívají ksary jako zázemí pro obchůdky, sklady, nebo dokonce jako jámu na odpadky. Spodní patro nabízí chlad a stín a z horních pater, do kterých se nikdo z pamětníků nevyškrábe, se pomalu stávají živoucí doklady časů dávno minulých. Přestože stavby z hlíny nabízejí jen prosté podmínky, nepřestává nás překvapovat, jak důmyslně jsou postaveny a jak dobře izolují od ruchu okolních ulic plných moderních budov a všudypřítomných výdobytků globalizace. Měli jsme možnost nahlédnout do soukromí místních starců při hře „charbka“, která vzdáleně připomíná šachy, jen místo šachovnice je čtverec vymezen kamínky ležícími v prachu. Černé figurky nahrazují datlové pecky, bílé pak oblázky, přičemž rozměry hracího pole jsou odvozeny od rozpětí palce a ukazováku, což vždy dává příležitost k dohadům, že tah byl příliš krátký nebo příliš dlouhý. Hrají vždy dva hráči proti sobě a za každým z nich sedí tři další, kteří radí. Sonda do života místních mužů kráticích si takto volný čas nám zabere několik desítek minut, které utečou, ani nevíme jak.

Míříme do oázy, která nám má být domovem po několika následujících dní, abychom se dozvěděli, že z důvodu covidu byl vyhlášen lockdown. Co to přesně bude znamenat, ukáží až další dny, každopádně já si první chvíle v ksaru Ghilane užívám plnými doušky, protože je to místo, o kterém jsem dlouho snil. Místo klidu a míru uprostřed nehostinné Sahary. Místo, kde si nikdo na nic nehraje a kde se projeví pravá podstata člověka. Tady se ukáže, kdo jste. Místní se s vámi dělí o všechno, protože společným cílem všech je přežít.

Touha po dobrodružství nás s Georgem vyhnala do dun a dětinsky si plníme sen jízdou v poušti vylepšenou

naražením soudku piva, který si vezeme z Plzně až na Saharu. První čepované letí do písku jako oběť Sahaře, která je sice bolestivá a nebojím se říci, že až krvavá, ale věřím, že je to první krok k našemu přátelství. Za chvíli se ukazuje, že půjde spíše o vztah nezdrábného syna a matky, jež touží svého synka ještě trochu dovychovat a ukázat mu, že život není jen zábava. Stačilo hodinku sedět a kochat se krásou pouště, aby nám vítr zanesl jemná zrnka kolem auta. To teď sedí po břicho v písku a nemůže vyjet. Lopaty, výjezdové pásy a nekonečné kopání, které hatí nový závan písku. Naštěstí kluci z oázy viděli světla, hlídka národní gardy zjistila, že jsme po

▼ *Jeskynní obydlí*

19. hodině mimo oázu, a vyrazila nás hledat. Kluci nám pomáhají s kopáním a dílo se nakonec podaří. Vyjždíme z duny a kluci vedle nás radostně vykřikují Alláhu

akbar! a mávají nadšeně lopatou na důkaz úspěchu. Ten oslavíme dalším pivem s příchutí písku, který se dostane i do pěny.

PROVÁZEJ VÁS SÍLA Tunisko • 10. května 2021 • Ksar Ghilane > Matmata > Ksar Ghilane

S prvními slunečními paprsky se probouzím do dne ne-soucího se ve znamení opravy auta. Včerejší cesta trvala několik hodin a s přibývajícimi kilometry v poušti jsem nabýval stále silnějšího dojmu, že je něco špatně.

Tah se postupně snižoval, řazení rychlostí nesynchronizovalo, jak by mělo, a George si svých 150 km/h odbýval s větší námahou než obvykle. Je třeba využít světla a ospalého rána, než slunce vystoupá nad obzor a z okolní krajiny udělá peklo na zemi.

George stojí v poušti a všude kolem je klid. Začínám logickými kroky, které jsou snadné a efektivní. První je úprava „šnorchlu“, který umožňuje kontrolovat nasávaný vzduch a zvyšovat tlak do turba. Abych ochránil celý systém, potřebuji speciální nasávací hlavici, která odbourává zrnka písku, kondenzuje vlhkost a zabraňuje přímému

tlaku okolního vzduchu s nečistotami do trubice sání. V ideálním případě stojí takové řešení okolo 30 000 Kč. V našem případě na nic podobného nezbylo, a tak musíme improvizovat. Ženy mají v tomto případě výhodu, protože nosí silonky. Hlavici šnorchlu jsem překryl zdvojenou vrstvou Lindiných černých punčocháčů, které, jak se ukázalo, perfektně zachránily situaci. A jedinou dámou naší expedice do doby, než se k nám Linda připojí, tak bude George. Našli jsme řešení za 20 Kč. Nastal čas na to nejdůležitější, což je olej. Pro jistotu a klid duše si vezu z Česka široké portfolio aditiv do paliva i oleje a krátká pauza s kávou a poslech motoru mi napovídají zkusit vše propláchnout, usadit a vyčistit a až potom doplnit mazivo. Nezapomínejme na to, že George stál rok u Aleše Lopraise před dílnou a jako press car nebyl

▼ *V srdci Sahary*

v centru zájmu mechaniků. Vždy to byl spíše opomíjený čtvrtý bráška a pořádné péče a zájmu se mu dostalo až u nás na vsi mezi hromadou hnoje a králíkárnou. Do motoru se vejde asi 6,5 litru oleje. Na takové množství jsem použil 300 ml odstraňovače usazenin, který se aktivuje při vysoké teplotě motoru mezi 82 a 92 °C. Nechal jsem tedy motor s aditivou hezkých 15 minut šlapat naprázdno a už z poslechu je patrné, že se v motoru děje něco nepěkného. Je čas všechno vypustit do připravené nádoby a podívat se na konzistenci použité kapaliny. Šroub letí ven, olej stéká mimo připravenou nádobu do písku a já v obavách z ekologické zátěže rukou chytám výpusť a snažím se držet kapalinu horkou 100 °C uvnitř motoru. O bolesti si psát nebudeme, to k cestování patří, ale ekologie – to je to podstatné! Místní mi včera radili, ať vylijí vše do písku a pak to lopatou zaházím. Tomu se zpočátku zuby nehty bráním. Nahmatávám nádobu na olej, pouštím ruku, která úplně ztratila cit, a vypouštím olej, jenž vypadá jako mazut, protože platí, že písek je motoristy nepřítel. Je všude a ze šroubu, který mi zůstal v ruce, s hrůzou zjišťuji, že se dostal i do závitu. Samozřejmě mám od horkého oleje potřhané ruce a umrtvené

prsty, což zpomaluje práci a komplikuje postup. Nad obzorem vylézá z oparu slunce, ranní paprsky pálí do písku a horký vzduch začíná proudit všude kolem nás. S každou minutou vítr sílí a připomíná malou písečnou bouři. Je s podivem, jaké masy písku se dokážou během několika hodin přesunout, a dunu o výšce dvoupatrového domu, kterou jste včera zdolali, už dnes nemůžete najít, protože vyrostla jinde. Popálenýma rukama doplňuji olej, nasazuji nový filtr a konečně startuji motor, který si najednou přede jako kotátko. Padá ze mě obrovský balvan. Mocně zabrání plynového pedálu vyprostí George z dun a veze nás směrem do oázy. Jsem od oleje, krve, unavený, špinavý a plný písku a místní kluk ukazuje na jezero v oáze. Ani nevím, jak jsem se svlékl, ale probudila mě až vlažná minerální voda jezera, která smývala všechny strasti a vlévala do mého těla a myslí nový život. Teď si můžu sednout pod palmu a nadechnout se.

Tady končí jedna část příběhu. Opouští nás doprovod a průvodkyně Katka. Od teď jsme na vše sami a musíme počkat, než se k nám připojí řidič, který se vrací z Džerby. Platí totiž pravidlo, že do pouště nikdy nesmí jen jedno auto.

V OÁZE Tunisko • 11. května 2021 • Ksar Ghilane

Nemůžeme odsud a máme spoustu práce. Přes to všechno v nás zůstává zvláštní pocit ze Sahary a jejího divokého, nevyzpytatelného prostředí. Na jedné straně jsou s námi kluci, kteří mají na starosti místní kemp, baví se, nabízejí kávu a po západu slunce přinášejí jídlo. Na druhou stranu je přes cestu sídlo národní gardy, jejíž příslušníci nás všude sledují, aby se přesvědčili, že nejsme záškodníci.

Jsmo v oáze a nedaleko nás je pramen a jezírko. Místní kluci, pocházející z městečka Douz, nás naučili malý kosmetický trik, jenž spočívá v nanášení minerálního bahna na obličej. Je to prý jako peeling, který jsem tedy nikdy v životě nevyzkoušel, ale za sebe musím říct, že stačilo vyrazit na pár hodin do pouště a vítr mi obličej obrousil úplně do hladka.

SETKÁNÍ V POUŠTI Tunisko • 12. května 2021 • Ksar Ghilane

Poušť má svá specifika. Noci jsou chladné a s východem slunce a prvními paprsky se krajina ohřívá. Vzniká proudění vzduchu, které přenáší masy písku sem a tam bez jakéhokoliv vzorce, který by lidé dokázali po tisíciletí rozluštit. To znamená, že musíme upustit od nápadu dostat se odsud přímou cestou, ale musíme si najít orientační body a podle nich se snažit dojet do Tembaine. Rozhodl

jsem se využít pomoci místních mladíků, půjčil jsem čtyřkolky a zajistil průvodce pouští jménem Lassad.

Dvě hodiny křížování pouští. Stará pevnost na vrcholu dun se nám stává prvním orientačním bodem. Rady, kterých se nám dostává, jsou k nezaplacení a já se učím číst písek a hledat v něm život. V noci, když je člověk pozorný a trpělivý, může ulovit králíka, přes den

jedině ještěrku, a pokud má pušku, tak krkavce. Jen je třeba mít oči otevřené a za všech okolností dostatečné zásoby vody.

Cestou za Lassadem jsem si všiml dvou stanů ve vedlejším bloku oázy. Stojí u nich dvě motorky a mě napadá, že se možná do ksaru podařilo proniknout dalším odvážlivcům. Potkáváme dva kluky z Německa, kteří nemají žádné plány a jen chtějí pokračovat v putování jako my. Vyprávíme si o cestách, plánech, a protože já mám moc práce s psaním deníků, fotkami a dalšími úkoly, kterými mě Linda doprostřed pouště zásobuje, navrhuji jim, ať se projedou s Georgem sami. Dostali několik rad a vyrazili vstříc písku. Netrvalo dlouho a se slovy „problém, problém“ přiběhl Ivan. Je mi úplně jasné, co

se stalo. Kluci prostě zapadli. Převlékl jsem se a vyrazil za nimi do dun. Kolem auta pobíhají čtyři lidé a snaží se dostat tři tuny železa z písku jemného jako hladká mouka. Je to písek, který se zvedá při proudění vzduchu; stačí šlápnout a noha je po kotník zabořená. Jeden z kluků leží pod autem s lopatou v ruce a hrabe a hrabe a my se na něj s úsměvem díváme a podporujeme. Jako chlap se postavil k situaci čelem a na otázku, zda mohu pomoci, odpověděl: „Já jsem zapadl, je to moje chyba a já to auto taky dostanu ven.“ To se cení. A tak zápasí s přírodou a my si povídáme o všem okolo a hledíme, jak se mu dílo daří. Vytahuje výjezdové pásy, tlačí je pod kola a já беру další lopatu, ze které dělám krumpáč, a odhrabuji s ním. Za hodinu je George zase na kolech.

PRVNÍ ZKOUŠKA V PÍSKU Tunisko • 13. května 2021 • Ksar Ghilane > Tembaine

Konečně je to tady a začíná pravé dobrodružství. Cesty se nám mění před očima a pomalu pronikáme do nitra pouště. Z jazyků písku se stávají vysoké duny a postupem času musíme měnit styl jízdy. Teď už nebude cesty zpět. Upouštíme tlak v pneumatikách, řadíme redukovanou jedničku

a vyrazíme vstříc moři písku. Zhruba po 100 km dorazíme do kempu Mars ležícího uprostřed ničeho. Překvapivě jsou tady dva mladíci z Pobřeží slonoviny, kteří pracují pro kemp, a protože jsme jediní, kdo se sem dostal, hostí nás s radostí z toho, že poušť naší přítomností trochu ožije.

PŘÁTELSKÁ I PRORADNÁ SAHARA Tunisko • 14. května 2021 • Tembaine

Kemp Mars, ukrytý asi 300 metrů pod Tembaine, je jediným význačným bodem celé oblasti, která je

z jedné strany obklopena planinou a z druhé nekonečnými dunami písku. Nepřestává nás udivovat, jak je

▼ *První zkouška*

navzdory tomu všude kolem živo. Jsou tu ptáci, velblou-
di, králíci i pouštní lišky, ale ten hlavní život se probou-
zí samozřejmě v noci. Stovky druhů brouků, pavouků
a dalšího hmyzu o sobě dávají vědět především četnými
stopami na písčných dunách v ranním světle. Osobně
musím přiznat, že vidět vylézat z písku pavouka o veli-
kosti lidské dlaně nebylo dvakrát příjemné. Je víc než
třeba řídit se zlatým pravidlem, že co žije v poušti, za-
slouží si maximální respekt.

Vyrazili jsme na dostatečně natlakovaných pneu-
matikách do dun, které postupně přešly v tvrdou pistu
kombinovanou s pískem. Zkušenosti ve vás postupem
času vypěstují instinkt, který já postupně také získávám,
nicméně zatím stále převažuje chuť řídit se do tun pís-
ku hlava nehlava v naději, že George to nějak zvládne.
Výsledkem mého šlapání na plyn v kombinaci s pod-
huštěnými pneumatikami a dunami bylo ovšem vyzutí
pravé pneumatiky z disku kola. Při bližším ohledání se
ukázalo, že guma ten náraz přežila bez úhony. Vyrazi-
lo mi to dech, protože to byla strašlivá rána. Naštěstí
pneumatika zůstala na disku usazena vnitřní drážkou,
zatímco ta vnější spadla do disku. Ivan se okamžitě cho-
pil kamery, protože problém je pro kameramana vždy
příležitost. Já využil pomoci našeho německého přítele
v dobrodružství Torgena, jehož otec je milovníkem Af-
riky a do pouště jej bral od mládí. Pneu jsme se pokusili
nasadit klasicky montpákou, což se nepodařilo, a tak se
pomalu blížilo to, co se normálně v takových podmín-
kách dělá, ale báli jsme se to vyslovit. Nakonec to byl
Torgen, kdo začal:

„Nevypadá to, že bychom se posouvali...“

„To ne, ale máme několik možností. Buď vyměním
celé kolo, čímž přijdeme o 50 % rezerv, nebo kolo sun-
dáme a přetlačíme pneumatiku pákou. Nebo zkusíme
pneu přitlačit, natlakovat, domáčknot a pak montpá-
kou rychle nasadit.“

„To by šlo, nebo...“

„Jo, já vím... Ale nikdy jsem to nedělal.“

Přesně jsem věděl, na co myslí, a hlavou mi proletěl
seznam vybavení, které mám v boxu auta.

„Já taky ne, ale viděl jsem mechanika, jak to dělá pří-
mo před mýma očima.“

„Hm, já jsem o tom akorát četl... O. K., tak do toho
kyselého jablka kousneme! Ty to uděláš a já to odpálím!“
rozhodl jsem.

Na vysvětlenou pro ty, kteří nestrávili poslední-
ho půl roku zíráním na videa na YouTube o tom, co
všechno se může stát s autem v poušti. Jde o to, že
pneumatiku nasadíte zpět s využitím síly podtlaku.
Nebudu zdržovat detaily, konečně domácí pyrotech-
nici si jistě nenechají ukázková videa ujít, takže jen
веду, že jsem v kufru našel sprej na brzdy, Torgen se
chopil kartuše a nastříkal hořlavinu pod pneu, já to vše
zapálil a... nic. Vzniklá směs si jen tak hoří na gumě
a očekávaná detonace nikde. Další pokus, první jiskra
a... opět nic. Vsunul jsem ruku více do disku, zapaluji
a BOOOM. Pneumatika sedí a kolo je nasazené bě-
hem mikrosekundy. Radost kazí jen fakt, že výbuch
směsi vymrštil mou pravou ruku do výšky, která prud-
kým pohybem vypadla z ramenního kloubu. Není to
pro mě nová situace, ale kdo to zná, tak ví, že tohle
může člověka pěkně nakrknout a pokazit mu celý den.
Chvilé čekání, co se vlastně v kloubu stalo, pocit ruky
bez citu a je mi jasné, že rameno vypadlo a nezapadlo
zpátky. Nezbyvá nic jiného než zatnout zuby a pokusit
se otočit rukou tak, jak jen to půjde, protože při pro-
vedení celého rozsahu pohybu nakonec rameno (při
opakovaných pokusech) naskočí zpátky. Když se to
udělá rychle, vznikne konstantní moment bolesti spo-
jující vypadnutí a zapadnutí kloubu. Doktor, s nímž
jsem problém s ramenem před odjezdem konzultoval,
říkal, abych se nebál jít štěstí naproti a vždy si dal pa-
náka na kuráž, než začnu plandající ruku nasazovat
zpět. Pocit palčivé bolesti mi však již zevšedněl a celý
proces zvládám bez podpurných látek. Dvojí zakrou-
žení, kloub „cvakne“, rameno sedí a prsty znovu získá-
vají cit. Už jen stačí sundat George z heveru, uklidit
a pokračovat v jízdě.

Byl to dlouhý a náročný den zakončený posezením
s místními v pouštním písku. Témat ke konverzaci bylo
mnoho, ale kluky zaujal hlavně náš systém chlazení piva
a moje ukázka toho, jak v poušti dokážeme načepovat
dokonale vychlazený nápoj s hustou pěnou. Netrvalo
dlouho a fotili si cedulku výrobce Linder, zjišťovali cenu
a způsob, jak sem takový výrobek dostat. Vždyť sem jez-
dí turisté a mít pro ně vychlazené pivo za pomoci malé-
ho zařízení, které si jen tak občas zavrtní, je pro ně jako
zjevení. Ne, je to realita a pro nás je to první obchod ne
nepodobný tomu, když Hanzelka a Zikmund prodávali
tatru nebo masožezky.

Po večeru s místními kluky plném písní a veselého smíchu se jen těžko budeme loučit s tímhle nádherným místem, ale víme, že nás čekají další dobrodružství. A to ještě netušíme, že to největší přijde během pár hodin. Auto je připraveno, věci v nákladovém prostoru, vše utěsněno, motor běží, olej zkontrolován, rezervní kanystry připraveny, vyprošťovací vybavení také – můžeme tedy vyrazit. Jdu se rozloučit s kamarády z Pobřeží slonoviny a cestou zaslechnu zvláštní zvuk. Jako by se George dusil. Běžím, abych zastavil motor, ale zhasl sám od sebe. Tak a je to tady. První pomoc v podobě vyčištění filtrů nepomáhá. Začínám si myslet, že písek zadřel motor. Další výměna, motor naskakuje, pět minut běží a... ticho. Teď už mi docházejí nápady, ale vím, že to není olej ani baterka a že je problém někde u paliva. Zkoušíme tedy otevřít ventil filtru a po napumpování teče jakási bílá emulze, ne nafta... Co to proboha je?

Bylo by to dlouhé vysvětlování, ale ukazuje se, že v naftě je voda. Pro nás to znamená vypustit celou nádrž a pokusit se vše propláchnout naftou, která po deseti opakováních celého procesu dochází. Vstříky rozebírat nemůžeme, protože bychom je tady uprostřed Sahary zničili úplně. Rozhodnutí je jasné. Zkusit George dostat do civilizace po vlastní ose. První pokus za pomoci místních profíků vedl k utržení zadního tažného oka a rozervání zadku auta. Paráda. Tak teď já: „Kluci, použijeme tohle lano, které zavěsíme tady a zpevníme to tímhle.“ Pochopili a jedeme vstříc dunám. Cesta bude trvat asi pět hodin, překonáme nejvyšší dunu asi 9 metrů vysokou a náročně dva kilometry jemným navátým pískem. Máme s sebou kamarády z Německa, kteří jedou s námi, aby se dostali bezpečně z pouště ven. Jedou před námi, a já tak mám za tažným autem přehled, kam můžu skákat z převisů dun, abych nevyzval podhuštěná

kola, a zároveň směřovat auto na laně. Šofér v tažném autě má co dělat, aby se na duny vyhrabal. Pak potkáváme jeho bratra, šestinásobného šampiona Tuniska v automobilovém sportu. Pomáhá nám vyprostit se z písku. George se ani nehne, šampion si sedá za volant, prohlíží si auto, u toho má v ruce pivo a cigaretu a ptá se: „Proč že to nejede?“

Snažím se situaci v krátkosti vysvětlit.

„Nepřisává palivo, říkáš?“

„Ano,“ říkám sklesle.

„Tak mu dáme rovnou napít.“

„Co tím myslíš?“ nechápavě se na něj obracím.

„Pošleme tam naftu přímo bez filtru a pumpy a uvidíme, jak si bude klapat.“

Vzali jsme PET lahev, udělali do víčka díru, nalili jsme ji po okraj naftou a připojili za filtr paliva. Skočil za volant, s pivem v ruce zařadil jedničku a vyrazil. Bylo úžasné sledovat, jak auto letí dunami a nemá jediný problém. Po dvou kilometrech vysokých dun došla nafta, kluk vyskočil ven s úsměvem od ucha k uchu a říkal, jak moc by to auto chtěl řídit dál. Víme, že Georgeův problém má řešení.

Trvalo to ještě ubíjející čtyři hodiny v písku bez posilovačů brzd a řízení, ale auto je konečně u mechanika, což v místních podmínkách znamená takový kumbálek vedle kavárny. První odhad zní dvě hodiny. Po dvou hodinách se ukazuje, že to bude trvat několik dní.

Co se tedy vlastně stalo? Je to souhra okolností, náhod a blbosti. Verze se rozcházejí. Buď Torgen nalil do nádrže místo nafty kanystr vody, nebo jsme natankovali špatné palivo, anebo platí divoká představa místních, kteří opakují „sabotáž, sabotáž“ od chvíle, kdy pochopili, že v nádrži je voda. Těžko teď soudit a hledat viníka. Chtěl jsem dobrodružství a mám ho.

V DOUZ Tunisko • 16. května 2021 • Douz

Komplikací, které nás provázejí, je více než dost, a nám nezbyvá než jim nějakým způsobem čelit. Měníme tedy 250 koňských sil za dvě síly velbloudí, abychom se porozhlédli po vyhlášeném Sahara festivalu, kde se setkáte třeba také se sňatkem ženy s dromedárem. Pandemie

covidu je ale cítit i zde. V místě, kde hlavní a téměř jediný zdroj obživy představují příjmy od turistů, je jejich výpadek obzvláště bolestivý a jen uživit velbloudy je finančně nesmírně nákladné. Já jsem naskočil na tuarežského velblouda jménem Mustafa, skvost v „garáži“

▲ Douz

svého majitele. Je rychlý, poslušný a v poušti dokáže uběhnout 43 km/h. Ivan sedí na hrbu arabského druhu, který dokáže dojít mnohem dál, ale nerozběhne se, je to paličák a já se mu evidentně nelíbím, protože na mě neustále něco pořvává. Tuaregové byli a vlastně ještě jsou bojovným kmenem a velbloudy používají k výpadům a útokům. Běžný velbloud je ale dopravní prostředek do

pouště a má jen málo dalších využití. Prostě na něj naložíte vybavení, druhému vylezete na hrb a necháte se kolíbat klidně i 200 km přes poušť, což si tedy osobně nedovedu představit, protože to musí být něco šíleného. Ne proto, že to je dlouhé či náročné nebo že je horko, ale ta nuda! Dvanáct hodin denně po dobu dvou týdnů jen sedíte a koukáte do písku, než dosáhnete cíle.

CESTY SE ROZDĚLUJÍ Tunisko • 17. května 2021 • Douz > Tozeur

Hned v 7:10 nás na nádvoří hotelu očekává řidič, který veze auto do Tunisu. K tomuto kroku jsme se rozhodli na základě posledních dostupných informací. Místní by se snažili 3–4 dny s nejistým výsledkem. Pošleme tedy

raději auto do Tunisu hned a zítra se sejdem v dílně, abychom ho pak mohli vyzvednout. Není to příjemný pocit vidět, jak George odjíždí, ale jak řekl pan velvyslanec, sbíráme zkušenosti.

ZA GEORGEM Tunisko • 18. května 2021 • Tozeur > Tunis

George je od včerejšího večera v Tunisu na dílně pod licencií Bosch, což znamená jediné – bude to drahé, ale budeme mít jistotu, že se mechanici pokusí udělat maximum, aby ho opravili. Mezinárodní výrazy milovníků vozů jsou našťastí v angličtině, což stačí na identifikaci

všech hlavních problémů. Pak už jen stačí dodat OK nebo KAPUT a víte, na čem jste. Pro svoje účely jsme museli ještě doplnit „inšalláh“, to je něco jako „když bůh dá“ nebo „ví bůh“ po našem. Tady prostě nikdy nevíte, na čem jste.

▲ *Vyjednávání o opravách a náhradních dílech*

DEN UNESCO Tunisko • 19. května 2021 • Tunis › Dougga › Tunis

Je ráno a nastupujeme do auta k řidiči, který nás veze do Douggy. Dougga nebo česky Duga je významné místo, zařazené na seznam světového dědictví UNESCO. Pro tuniskou ekonomiku je vše, co je spojeno s turismem, mimořádně důležité, protože cestovní ruch přispívá asi z 10 % k HDP země. Bez ohledu na to, že zástupy turistů tísničích se kolem jednotlivých památek ničí původní genius loci.

Teď ale všemu vládne pandemie covidu, Dougga je opuštěná a vylidněná, jen hlídač, strážný, majitel kavárny a průvodce na volné noze společně čekají na příjezd kohokoliv, kdo jim dá naději v této beznaději. Dnes to budeme my a podle informací jsme první za dva týdny. Využíváme tedy služeb místního průvodce, osvěžujeme se kávou v kavárně, prohodíme pár vtípků s vrátným, necháme si zkontrolovat dokumenty a vše, co máme s sebou, a to jen proto, aby každý z přítomných měl práci, získal odměnu a věřil v oživení této smutné doby.

Bloumání mezi památkami nám překazí informace ze servisu, že je třeba pořídit novou palivovou pumpu. To by nebylo tak zlé, protože jsem to tušil, nicméně v důsledku uzavřenosti tuniské ekonomiky je import čehokoliv velmi nákladný. To ve výsledku zvedá cenu tolik potřebné pumpy do astronomických výšek, a tak se z přibližně 20 000 Kč za tuhle nezbytnou součástku stává suma kolem 60 000 Kč. Jsme na expedici a s podobnými případy jsme samozřejmě počítali, ale je naší odpovědností chovat se hospodárně a rozpočet držet nízko, jak to jen jde. Odmítám tedy platit nehorázné sumy za něco, co se dá jistě řešit jinak, jenom momentálně ještě nevím jak. Naštěstí mám spojení na velvyslance Jana Vyčítala. Do telefonu mu vysvětluji situaci, na kterou reaguje klidně a jako by se usmíval, když mi říká, že to teď jen prostě sbíráme zkušenosti. A tak v hlavě začínám sprádat další zběsilý plán, který by snad inšalláh mohl vyjít.

▲ *Duga*

SAJANAN Tunisko • 20. května 2021 • Tunis › Sajanan › Tunis

Dnešek je pro nás symbolem malé, přesto významné spolupráce mezi dvěma národy ležícími na dvou různých kontinentech.

Oblast západně od hlavního města je jakoby odstřižena od zbytku Tuniska. Vyschlá krajina rychle přechází v zelenou pahorkatinu, kde si vítr pohrává s úrodou obilí. Cesta z Tunisu sem trvá téměř tři hodiny. Člověka na první pohled upoutá, že na polích se pohybují jen zahalené ženy a nikde nevidíme muže. Ty spatříme jen ve chvíli, kdy ženy přivázejí na pole. Ženy sedí na korbách nepřipoutané a my opakovaně slyšíme o tragických dopravních nehodách, při nichž zemřela kompletní posádka. Je to však místní tradice, kdy muži nepracují a ženy se starají o vše. Muž se musí modlit, odpočívat a šířit geny. Je to relikv minulosť, který tato oblast těžko opouští, a v takové situaci na scénu vstupuje Česká republika.

Blízko pobřeží leží malá vesnice v oblasti Sajanan, která uchovává kulturu starých Berberů a současně je

zdrojem skromných příjmů do rodinných rozpočtů místních. Ženy tady zachovávají tradici výroby hliněné keramiky s typickými berberskými prvky. Do projektu podpory místní keramiky se velmi aktivně zapojila Česká republika, která z vlastních prostředků vybudovala zázemí pro ty, které se na její výrobě podílejí. Ženy mezi sebou sdílejí zkušenosti a postupy, které si předávají z generace na generaci. Vedle práce v dílně, která přispívá k uchování berberských tradic, pomáhají získané prostředky vylepšit skromné rodinné rozpočty. Tvorba keramiky probíhá v čase mezi dojením koz, úklidem, vařením, staráním se o muže, děti, rodiče, a jak korán říká, tak také o všechno živé v okolí. I díky České republice však ženy pracující v této dílně nemusejí jezdit na pole a pracovat za necelých 80 Kč na den a mohou se věnovat trochu bezpečnější a také ušlechtlejší činnosti. Jsem hrdý na to, že jsem Čech.

▲ *Tunis, jedna z Mořských bran*

◀ *Sajanan*

V přátelské atmosféře jsme ještě dostali možnost zkusit si výrobu keramiky. Měl jsem v plánu vyrobit panenku, ale vyšel mi tučňák! Bylo složité ženám vysvětlit, co je to tučňák, kterého nikdy neviděly. Z druhého výrobku jsem se pokusil udělat pro místní tolik tradiční želvu. Jedna z žen konstatovala, že je to krásný domeček,

načež přistoupila další zkušená umělkyně, která převzala moji interpretaci a vykouzlila několika jemnými tahy krásnou malou želvu. Na obhajobu jsem uvedl, že mým úkolem je řídit auto a poznávat svět, ne tvořit z hlíny umění. Zkušená dáma pochopila, pohládila mě po ramenou a začala zpívat berberské písně.

HOTELOVÉ DNY Tunisko • 21. května 2021 • Tunis

Nepřítomnost George vytváří zvláštní vakuum, které je po třech týdnech plných zážitků a dobrodružství velmi zvláštní. Každá minuta nám připomíná, že máme

spoustu nezpracovaného, ale připraveného materiálu, a tak nás čeká maraton, při němž nebudeme dobrodružství prožívat, ale vracet se k zážitkům posledních týdnů.

ČEKÁNÍ NA BALÍK Tunisko • 22.–23. května 2021 • Tunis

Není toho moc, co by se dalo popisovat při nekonečné práci za počítačem na hotelovém pokoji. Ale nebýt této práce, nejsou výstupy, a nebýt výstupů, nikdo neví, že nějaká expedice byla. Takže i když administrativu nemiluji, snažím se každý den poctivě zapisovat, co se mi přihodilo.

Blíží se večer a jediným dnešním rozptýlením bude setkání s panem velvyslancem, abychom se dohodli na dalším průběhu expedice. Byl to právě on, kdo mi osobně přivezl palivové čerpadlo, a symbolicky tak ukončil cestu malé krabice po ose Mladá Boleslav – Praha – Tunis.

KOLEM PUMPY Tunisko • 24. května 2021 • Tunis › Kartágo

Pumpu máme a úkolem dne je dostat ji k mechanikům, kteří se pustí do díla. Já budu tajně doufat, že pumpu nasadí, vyzkoušejí a večer budeme mít zase George u sebe.

V servisu jsem předal čerpadlo a vyslechl si obavy z toho, co vše ještě může být poškozeno, přičemž se termín vyzvednutí posunul na zítřek, pozítří nebo inšalláh. Takže nevíme nic.

Jsme bez auta, ale lenořit nebudeme: vyrazíme do Kartága. Máme vytipována jak místa původních fotek H+Z, tak jejich filmových záběrů a doufáme, že se na ně dostaneme stejně jako v předchozích případech.

Jedno stanoviště nacházíme téměř ihned, ale to druhé je za mříží a je nemožné k němu proniknout. Příčina je prostá – Tunisané, kteří nevynikají pracovním nasazením, prostě mříž zavařili, aby se nemusela stále zamykat a odemykat. Odmítám tuhle skutečnost akceptovat, protože stojím asi dva metry od místa, kde fotka vznikla. Pořádně jsem se zapřel do jedné z tyčí, která vlivem zubu času trochu ztratila na pevnosti, a ohnul ji tak, že jsme mezerou prolezli já i Ivan. Máme fotku a pokoutně se vracíme stejnou cestou zpět, tyč ohýbáme do původního stavu a zdravíme mávající strážce.

ZASE V KANCELÁŘI Tunisko • 25. května 2021 • Tunis

Zabalit, připravit vybavení, rychle pro auto a vyrazit na cestu, to jediné si nyní přeji. Přichází špatná zpráva, že auto dnes nebude, protože kluci při opravách narazili na problém s elektronikou. Nevím, co to znamená,

ale píšou, že zítra bude vše O. K. Bohužel dalším dnem ztratíme to, co dělá expedici dobrodružnou, ale získáváme čas pro to, co ji dělá viditelnou pro lidi na sociálních sítích.

VŽDY MŮŽE BÝT LÉPE Tunisko • 26. května 2021 • Tunis

Už týden jsme na hotelu, zpracováváme materiály a já se nemůžu ubránit vzteku. Vše jsem postavil na Georgeovi, kterého jsem komplet rozebral a znovu sestavil a věřil, že s ním projedu celou Afriku. Teď je v servisu, já jsem v hotelu a místo dobrodružství tady sedím, píšu texty, stříhám videa a připravuji produkce. Vím, že to být musí a je to součást mé práce, ale pocit zklamání není možné nikterak utišit nebo překřičet.

Dohoda s mechaniky, kteří nemluví anglicky, je jasná: kluci mají volat, až bude vše hotové. Den se táhne,

při práci sleduji více hodinky než monitor počítače a očekávám telefonát. S každou půlhodinou moje naděje mizí a nakonec odevzdaně rezervuji hotel na další tři dny. Jdeme si provětrat hlavu a tělo procházkou asi do tří kilometrů vzdáleného obchodu, v jehož blízkosti se usadilo 400–600hlavové hejno plameňáků. Nádherný pohled do zátoky a myšlenkový únik pryč od toho, co mě čeká v hotelu.

Cestou zpět do „kanceláře“, kterou pravidelně stěhuji mezi hotelovým pokojem a barem, se nám Afrika

▲ *Tunis, hlavní třída*

opět ukazuje v celé své surovosti. Je 15:37 a dělníkům na nedaleké stavbě končí směna. Vbíhají do silnice, stopují auta, chytají taxíky, aby se co nejrychleji dostali pryč. S úsměvem procházíme davem a klestíme si cestu mezi skromně oblečenými lidmi, kteří netouží zjevně po ničem jiném, než vypadnout z prachu a horka ulice. Asi padesát metrů za křižovatkou nás ohlušuje rána a smýkání plechu po asfaltu. Otáčíme se a vidíme motorku položenou v křoví a sbíhající se dav Tunisánů. Po chvíli zpozorujeme, že na zemi nehybně leží člověk. Kolem něj už je asi padesát lidí, všichni lomí rukama a chytají se za hlavu, ale nikdo raněného neošetřuje. Chvilí nám trvalo, než jsme situaci odhadli, a asi po dvou minutách jsme vzali další vývoj do vlastních rukou. Prodral jsem se davem, Ivanovi vytrhl z ruky láhev vody a procpal se k raněnému, který už se probudil ze mdlob a zmateně cosi blekotal. Pomalu jsem si prohlédl asi šedesátiletého muže, který měl na obou stranách roztržené čelo, zlomený nos a nejspíše i čelní kost v oblasti pravého obočí. Místní mi záchrannou operaci příliš neusnadňovali,

protože vodou, kterou jsem chtěl omýt raněného, začali čistit nedaleký moped. Zastavil jsem je s výrazem, že na stroji nezáleží, hlavní je dostat nečistoty z ran zmateného muže. Muž stojící hned vedle chvíli nechápavě koukal, proč mu rvu z rukou láhev vody, načež spustil francouzsky a arabsky, čemuž jsem mohl sekundovat pouze arabským výrazem pro „děkuji“. Pak ale pochopil můj záměr a začal nalévat vodu raněnému na ruce. Ten postupně ožíval a já si ho mohl znovu prohlédnout. Vypadá to, že se mu snad nestalo nic extra vážného a že z obočí jen teče krev a nos bude potřebovat dlahu na zpevnění. Chlapík má dokonce ambici odjet na mopedu pryč, čemuž vehementně bráním, protože tuším, že bych ho za chvíli sbíral v další škarpě. Arab stojící opodál vyhodnotí situaci tak, že největší újma se vlastně stala blatníku jeho auta, a začíná muže s přeraženým nosem peskovat. Když pomínu, že muž v autě opomenul dát přednost, tak mě zarazí fakt, že tady křičí na chlápka, který je rád, že žije. Jsem tady host, a tak nebudu soudit, ale přijde mi to přinejmenším zvláštní. Každopádně chlapík je v pohodě,

přežije to a za pár měsíců nebude o následcích vědět. Zuby už stejně nemá a nos a obočí srostou. Beru batoh a pouštím dav teď už asi sedmdesáti ječících Arabů, z nichž nikdo nepodal muži na zemi vodu. Kdybych tam nebyl, nechali by ho ležet a sledovali, co se bude dít? Volal někdo sanitku? Opravdu se zajímají více o pomáchané plechy než o lidský život? To jsou otázky, které

zůstanou ještě chvíli nezodpovězené, protože Afrika pro nás teprve čeká na objevení a snad i trochu pochopení.

Nevím, jak dopadl ten chlapík, ale odešel jsem přesvědčen o tom, že bude žít, což bylo hlavní. Jako pozorovatel má člověk pravidlo nevměšovat se. To je způsob, jak poznat svět, ale tady jsem musel udělat výjimku, šlo přece o lidský život – nebo jsem si to alespoň myslel.

DNY O NIČEM Tunisko • 27. května – 2. června 2021 • Tunis

Další den, další hodina, další minuta, kdy mi utíká svět za zdmi hotelu. Jak krásné by to tady bylo pro důchodce nebo povaleče! Jsou tady bazén, bar, lázně, pláž a moře. Mě ale trápí každá vteřina tady!

Bohužel mám svázané ruce a jsem odkázán jen na informace ze servisu, které přicházejí v nepravidelných intervalech a s nejasným obsahem. Ze zprávy, že oprava bude trvat další dva dny, opatřené dodatkem „možná“, si nedělám nic a chovám se, jako by nikdy nepřišla. Dnes ale v textu zprávy svítí „trust me, two days“. Teda věřit jim rozhodně nebudu, nebylo by to moudré, ale je z toho cítit, že už to chtějí mít také za sebou.

Prázdnota! Jak se může člověk zbavit problému, jehož řešení nezáleží na něm? To nekonečně nic mě požívá zevnitř. Každá vteřina se táhne jako hodina a já se nemůžu dostat z vězení ve své hlavě. Můžu jen tam, kam dojdou pěšky, což v praxi znamená, že jsem pořád ve městě. Můžu na pláž, ale co tam? Sedět, pozorovat lidi, koupat se? Ani ne 40 km od mého hotelu jsou hory, ne vysoké, ale jsou tam. Já ale musím být tady a čekat. Je to nekonečné a čas se sype jako ten jemný saharský písek, prostě mizí mezi prsty a já ho můžu jen sledovat. Každý pokus o studium materiálů končí tragickou melancholií a doslova závistí všem, kteří objevovali svět. Říkal jsem si, že až mi bude nejhůře, vezmu do ruky díla klasiků, která mi vlijí krev do žil. Legendy, exploreři, voyageři... nazývejte je, jak chcete, ale byli to ti, kteří ctili hodnotu slov objevitel a cestovatel. Mám u sebe knihu Pět neděl v baloně a další podobné klasiky, které spojuje jedna jediná věc: každý problém, který nastal při jejich dobrodružných výpravách, řešili oni sami. A to je přesně to, co já teď udělat nemůžu.

Od teď jednočlenný tým Ivan odjíždí, já zůstávám. Od teď je natáčení a focení jen a jen na mně. Mám zkušenosti? Ne. Mám plán? Ne. Ale pořád mám odhodlání pokračovat dál.

Udělal jsem kontrolu vybavení, nastavil kamery, úchyty a vše nacpal do jednoho batohu. Teď už jen mít George a nechat rozhořet ten oheň, který přináší neobvyklé nápady, myšlenky a touhu jít dál a nezastavit se.

Další problémy Špatné zprávy nepřestávají přicházet. Pumpa je v autě, vstříky opravené, ale auto nejede. Z jednoho servisu ho stěhují do druhého a já v hlavě spřádám plán, jak dál. Aktuálně je moje přítomnost tady asi stejně nákladná jako v Česku, a tak se musím pořádně obrnit trpělivostí a čekat, co přijde.

Den na pláži Mechanici hledí do motoru jako husa do lahve a nezbyvá než postoupit jejich úlohu někomu jinému. Z jednoho značkového servisu Bosch jede pumpa do druhého jménem Denso. Co se děje, nevíme, a jak to řešit, to nevíme už vůbec. Propláchnout palivový systém. Nestartuje. Vyměnit filtry. Nestartuje. A pořád dokola. Alespoň procházka pláží odnikud nikam mi rozproudila krev, okysličila tělo a poskytla klid na promyšlení dalšího postupu.

Dnes se definitivně rozplynula naděje na cestu do Alžírsko. Politika, byrokracie, covid a další drobnosti v součtu dělají z našeho plánu cár papíru. Zemi čekají volby, samozřejmě demokratické a svobodné, a vláda se obává lidí a veřejnosti, takže se neodvažuje otevřít hranice. Obecně v Africe platí, že státy označované jako demokracie jsou převlečené autokracie s nádechem diktatury... Není se tedy čemu divit.